

Др Владимир МАРЈАНСКИ
ванредни професор Правног факултета Универзитета у Новом Саду

ИСТУПАЊЕ ЧЛАНА ИЗ ДРУШТВА С ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ

Резиме

У раду се анализирају сва релевантна питања везана за иступање члана из друштва с ограниченом одговорношћу. Иступање из друштва је за разлику од искључења члана добровољни начин престанка својства члана друштва. Иступањем се изражава жеља члана друштва да престане његов члански однос у друштву јер нема више интереса да настави своју „пословну активност“ кроз даље учешће у друштву с ограниченом одговорношћу, по правилу, због тога што му је даљи останак у друштву из различитих разлога постао неподношљив. За разлику од раније важећег ЗПД који је предвиђао могућност иступања из друштва у складу са оснивачким актом или уговором чланова друштва, иступање уз повреду оснивачког акта или уговора чланова друштва и иступање у складу са судском одлуком, ЗПД из 2011. године предвиђа два правна режима иступања. Први је када члан друштва не потражује накнаду за свој удео у ком случају није неопходно постојање оправданог разлога за иступање. Други је када члан захтева накнаду за удео и када је неопходно да постоји оправдан разлог за иступање из друштва. У оквиру овог другог режима иступања ЗПД разликује иступање на основу одлуке скупштине друштва и иступање на основу судске одлуке. Централни део рада односи се на правну анализу постојања оправданих разлога за иступање из друштва. ЗПД садржи примерично набрајање три оправдана разлога за иступање. Ипак, неки од њих су или потпуно непримењиви или тешко примењиви у пракси. Проблем се може превазићи прописивањем прецизнијих оправданих разлога у оснивачком акту.

Кључне речи: друштво с ограниченом одговорношћу, иступање члана из друштва, оправданост разлога, исплата накнаде за удео.

І Општа разматрања

Према Закону о привредним друштвима (даље у тексту: ЗПД)¹ до престанка својства члана, тј. чланског односа у друштву с ограниченом одговорношћу може доћи на различите начине: иступањем члана, искључењем члана, смрћу члана који је физичко лице, престанком члана који је правно лице (брисањем из одговарајућег регистра), преносом целокупног удела на другог члана или треће лице и повлачењем и поништењем целокупног удела.²

Један од начина престанка својства члана јесте иступање члана из друштва. Иступање из друштва је за разлику од искључења члана добровољни начин престанка својства члана друштва. Иступањем се изражава жеља члана друштва да престане његов члански однос у друштву јер нема више интереса да настави своју „пословну активност“ кроз даље учешће у друштву с ограниченом одговорношћу, по правилу, због тога што му је даљи останак у друштву из различитих разлога постао неподношљив.

Поступак иступања почиње и заснива се на захтеву члана да иступи из друштва, који он упућује друштву. За разлику од раније важећег Закона о привредним друштвима из 2004. године који је предвиђао могућност иступања из друштва у складу са оснивачким актом или уговором чланова друштва, иступање уз повреду оснивачког акта или уговора чланова друштва и иступање у складу са судском одлуком,³ ЗПД из 2011. године предвиђа два правна режима иступања. Први је када члан друштва не потражује накнаду за свој удео у ком случају није неопходно постојање оправданог разлога за иступање.⁴ Други је када члан захтева накнаду за удео и када је неопходно да постоји оправдан разлог за иступање из друштва.⁵ У оквиру овог другог режима иступања ЗПД разликује иступање на основу одлуке скупштине друштва⁶ и иступање на основу судске одлуке.⁷

Иступање из друштва с ограниченом одговорношћу је законско право члана друштва и оно је, по правилу, могуће у једном или другом

1 Закон о привредним друштвима – ЗПД, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон и 5/2015.

2 ЗПД, чл. 186.

3 Закон о привредним друштвима, *Службени гласник РС*, бр. 125/2004, чл. 176.

4 Вид. ЗПД, чл. 187, ст. 1.

5 Вид. ЗПД, чл. 188.

6 Вид. ЗПД, чл. 189-191.

7 Вид. ЗПД, чл. 192-194.

горе поменутом режиму иступања, изузев у случајевима у којима иступање према ЗПД није допуштено.⁸

Иступање из друштва с ограниченом одговорношћу треба разликовати од сличних видова престанка својства члана, као што су повлачење и поништење целокупног удела члана и престанка својства члана преносом целокупног удела на друштво (сопствени удео), неком другом члану друштва или трећем лицу.

Прво, право на иступање из друштва је законско право члана друштва с ограниченом одговорношћу, док могућност повлачења и поништења удела члана постоји само уколико је она предвиђена оснивачким актом. Друго, до повлачења и поништења удела члана долази на основу одлуке скупштине друштва у случајевима и на начин изричито предвиђен оснивачким актом, који је важио на дан када је члан друштва чији се удео повлачи и поништава стекао тај удео.⁹ Друштво може повући и поништити удео члана друштва и ако није испуњен поменути услов, ако је изменом оснивачког акта за коју је гласао тај члан друштва то предвиђено.¹⁰ За разлику од повлачења и поништења целокупног удела члана друштва, до иступања долази на основу одлуке скупштине друштва, којој претходи подношење захтева члана за иступање из друштва, или на основу одлуке суда по основу тужбе члана за иступање.¹¹ Такође, у случају повлачења и поништења целокупног удела члана друштва спроводи се поступак смањења основног капитала друштва на основу којег се члану врши исплата номиналне вредности удела.¹² Заправо, у том случају долази до повраћаја новчане противвредности улога члана.¹³ У случају иступања из друштва не спроводи се поступак смањења основног капитала јер удео члана који иступи постаје сопствени удео друштва,¹⁴ а члан у случају иступања из оправданог разлога има право на исплату накнаде тржишне вредности удела. Тржишна вредност је, по правилу, већа од номиналне вредности удела. Следствено томе, разликује се и порески третман повлачења и поништења удела од ситуације у којој члан иступа из друштва.

---

8 Вид. ЗПД, чл. 187, ст. 2.

9 ЗПД, чл. 155, ст. 1.

10 ЗПД, чл. 155, ст. 2.

11 Вид. ЗПД, чл. 189-194.

12 ЗПД, чл. 155, ст. 5.

13 Према ЗПД, чл. 60, ст. 2 оваква врста повраћаја улога није забрањена.

14 Вид. ЗПД, чл. 189, ст. 6.

Иступање треба разликовати и од ситуације у којој члан пренесе цео свој удео на друштво (стицање сопственог удела), неког другог члана друштва или на треће лице. Иако даном регистрације преноса удела долази до престанка својства члана друштва као и у случају иступања, основ престанка својства члана је различит. У наведеним случајевима до престанка својства члана долази на основу правног посла – уговора о преносу удела са или без накнаде. У случају иступања до престанка својства члана долази на основу одлуке скупштине друштва, којој претходи подношење захтева члана за иступање из друштва, или на основу одлуке суда по основу тужбе члана за иступање. Уколико друштво стиче удео од свог члана, реч је о стицању сопственог удела, па је таква врста преноса подвргнута посебним правилима о стицању сопственог удела.¹⁵ Уколико члан преноси целокупан удео на другог члана друштва или на треће лице примењују се правила о преносу удела члана друштва с ограниченом одговорношћу.¹⁶ Порескоправни аспект иступања и преноса целокупног удела такође се разликују. О томе ће бити више речи на крају овог рада.

II Случајеви у којима иступање није допуштено

Као што је наведено у општим разматрањима, иступање из друштва с ограниченом одговорношћу је, по правилу, могуће, у једном или другом горе поменутом режиму иступања, осим у случајевима у којима иступање према ЗПД није допуштено.

Према ЗПД иступање није допуштено само ако члан има неизмирене обавезе према друштву по основу неуплаћеног односно неунетог улога у друштво или по основу додатних уплата, ако би због иступања члана, друштво према редовном току ствари претрпело штету или би иступањем члан друштва избегао примену правила о поштовању посебних дужности према друштву.¹⁷ Право члана да иступи из друштва не може му се искључити оснивачким актом из неких других разлога тј. оних који иначе нису поменути у ЗПД као разлози у којима иступање није допуштено.¹⁸ Узимајући у обзир да се одредбе о недопуштености иступања налазе у оквиру наслова члана 187 ЗПД „Иступање члана без потраживања накнаде за удео (додатак аутора: и без навођења оправданог разлога)“¹⁸ поставља се питање да ли су набројани разлози недопуштености иступа-

---

15 Вид. ЗПД, чл. 157-159.

16 Вид. ЗПД, чл. 160-171.

17 ЗПД, чл. 187, ст. 2.

18 Вид. ЗПД, чл. 188, ст. 4.

ња везани само за ситуацију када члан жели да иступи без оправданог разлога и без потраживања накнаде за свој удео или и на случај када члан има оправдан разлог за иступање. Одредба члана 194 ЗПД, која према систематици припада поступку иступања из оправданог разлога и према којој члан који иступа и даље остаје у обавези да изврши обавезу уплате или уноса улога или додатне уплате упућује нас на закључак да се разлози недопуштености односе само на иступање без накнаде за удео тј. када не постоји оправдан разлог за иступање.

Поред наведених разлога у којима према ЗПД иступање није допуштено, треба истаћи да је институт иступања из друштва неспојив са једночланом (једноперсоналним) друштвима с ограниченом одговорношћу. Иако, ЗПД не садржи директну норму о томе, иступање из једночланог друштва није могуће јер би друштво остало без иједног члана.¹⁹

1. Неизвршење обавезе уплате или уношења улога и обавезе вршења додатних уплата

Први разлог због кога иступање није допуштено односи се на ситуацију када члан, који жели да иступи из друштва, има неизмирене обавезе према друштву по основу неуплаћеног односно неунетог улога у друштво или по основу додатних уплата. У случају неиспуњења обавезе уплате или уношења улога недопуштено иступање се заснива на принципу очувања основног капитала. Наиме, у тренутку иступања члана из друштва некадашњи удео члана постаје сопствени удео друштва.²⁰ По општем правилу о солидарној одговорности преносиоца и стицаоца за извршење неиспуњених обавеза по уделу који је предмет преноса²¹ друштво би након стицања сопственог удела дуговало испуњење обавезе уплате или уношења улога „самоме себи“. Другим речима, дошло би до конфузије потраживања друштва у вези са извршењем чинидбе уплате или уношења улога и истовременог дуга друштва да изврши ту чинидбу. Тиме би, међутим, и даље остала одговорност преносиоца удела тј. члана који је иступио из друштва за извршење чинидбе уплате или уношења улога. Ипак, узимајући у обзир солидарну одговорност члана који је иступио из

19 Сличну одредбу ЗПД, међутим, садржи код услова за стицање сопственог удела. Према члану 157, ст. 5 и 6 ЗПД друштво не може стицати сопствени удео тако да остане без чланова друштва и ЗПД забрањује стицање сопственог удела код једночланог друштва. С обзиром на то да би и у случају иступања друштво стекло сопствени удео јасно је зашто код једночланог друштва није допуштено иступање из друштва.

20 Вид. ЗПД, чл. 189, ст. 6.

21 Вид. ЗПД, чл. 49, ст. 1.

друштва и друштва као стицаоца сопственог удела у случају иступања, члан који је иступио би имао право регреса према друштву за део за који је „више“ платио, па би опет могао бити нарушен принцип очувања основног капитала. Ово из разлога што Закон о облигационим односима у делу о солидарним обавезама дужника предвиђа да дужник који је испунио обавезу има право захтевати од сваког садужника да му накнади део обавеза који пада на њега.²²

У случају неизвршења обавезе додатних уплата, недопуштеност иступања не може се бранити по основу принципа очувања основног капитала. Додатне уплате су новчане чинидбе које немају правну природу улога, те као такве оне и не улазе у основни капитал друштва. У случају неизвршења обавезе вршења додатних уплата члан не може да иступи из друштва, али у складу са ЗПД, као и у случају неизвршења обавезе уплате, односно уношења улога може бити искључен из друштва скупштинском одлуком. С обзиром на то да се недопуштеност иступања у случају неизвршења обавезе додатне уплате не може бранити принципом очувања основног капитала, остаје нам да претпоставимо да је законописац у овом случају успоставио претпоставку да би због тог иступања, друштво према редовном току ствари претрпело штету. То је иначе други законски разлог у којем иступање из друштва није допуштено.

Коначно, на крају одељка о иступању члана из друштва, ЗПД садржи контрадикторну одредбу. Члан друштва који је иступио из друштва остаје у обавези да уплати односно унесе уписани улог и изврши додатне уплате на које је био обавезан, ако је то неопходно за намирење поверилаца друштва.²³ Поставља се питање како члан уопште може након иступања да има наведену обавезу, када у случају неизвршења поменутих обавеза иступање уопште није допуштено. Узимајући у обзир да се одредбе о недопуштености иступања налазе у оквиру наслова члана 187 ЗПД „Иступање члана без потраживања накнаде за удео (додатак аутора: без навођења оправданог разлога)“ вероватно је да су горе поменути разлози недопуштености иступања везани само за ситуацију када члан жели да иступи без оправданог разлога и без потраживања накнаде за свој удео.

Ипак, једна друга одредба, која се налази ван систематике норми о иступању, заправо онемогућава иступање члана из друштва који није из-

22 Вид. Закон о облигационим односима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ 57/8, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 - Уставна повеља, чл. 423, ст. 1.

23 ЗПД, чл. 194.

вршио обавезу уплате или уношења улога и то независно од постојања оправданог разлога за иступање. Наиме, у случају иступања члана из друштва удео члана који иступа постаје сопствени удео друштва.²⁴ Ипак, према одредбама о условима за стицање сопственог удела, друштво може стицати сопствени удео само ако је удео који стиче у целости уплаћен, осим у случају искључења члана из друштва, принудног откупа удела од преминулог члана или статусне промене када друштво може стећи удео који није у целости уплаћен. Као што видимо из наведене законске одредбе,²⁵ нема изузетка који би се односио на стицање сопственог удела у случају иступања где члан који иступа није извршио обавезу уплате улога.

2. Недопуштеност иступања у случају када би због иступања члана друштво према редовном току ствари претрпело штету

Други разлог због којег према ЗПД није допуштено иступање из друштва је случај у коме би друштво због иступања према редовном току ствари претрпело штету.²⁶ Овај разлог недопуштености иступања базира се на принципу по којем ЗПД претпоставља интерес друштва изнад интереса чланова.²⁷ Несумњиво је да би друштво могло да претрпи штету у случају иступања члана уз накнаду, јер би то могло значајно оптеретити имовину друштва. Ипак, уколико члан жели да иступи из друштва без исплате накнаде за свој удео, могућност да би друштво према редовном току ствари могло претрпети штету је знатно мања, али ипак није искључена.

Случај у којем би услед иступања члана друштво према редовном току ствари могло да претрпи штету је, на пример, ситуација у којој је члан који жели да иступи из друштва на основу оснивачког акта преузео обавезу према друштву на вршење тзв. споредних (додатних) чинидби. Под појмом споредних (додатних) чинидби подразумевају се чинидбе на које су се, поред уплате улога, обавезали један или више чланова друштва, које се не састоје у уплати новца (дакле, нису додатне уплате), али имају имовинску вредност. Оснивачким актом се тако чланови друштву могу обавезати на предају, чињење, пропуштање или трпљење у корист друштва, што значи да предметом додатних неновчаних чинидби пред-

---

24 Вид. ЗПД, чл. 189, ст. 6.

25 Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 3.

26 Вид. ЗПД, чл. 187, ст. 2.

27 У случају сукоба интереса између члана и друштва ЗПД даје предност интересима друштва. Вид. Зоран Арсић, Владимир Марјански, *Право привредних друштава*, Нови Сад, 2015, 71.

виђених оснивачким актом може бити све оно што може бити и предмет облигационог уговора.²⁸ У правној теорији се наводи много примера додатних неновчаних чинидби. Тако се разликују личне и имовинске обавезе. Као примери имовинских се наводе: обавеза испоручивања робе друштву, обавеза преноса друштву накнадних усавршавања одређеног изума, обавеза куповине робе од друштва, продаја некретнина, давање некретнина или покретних ствари у закуп и сл. Вођење послова друштва и суздржавање од тржишне утакмице с друштвом су примери личних обавеза.²⁹

У евентуалном спору у вези са иступањем суд би у сваком конкретном случају морао да утврди да ли би услед иступања таквог члана из друштва друштво према редовном току ствари могло да претрпи штету.

3. Избегавање примене правила о поштовању посебних дужности према друштву

Трећи разлог због кога према ЗПД није допуштено иступање из друштва је случај у коме би члан услед иступања из друштва избегао примену правила о поштовању посебних дужности према друштву. Овај разлог недопуштености иступања из друштва теоријски може се односити само на оне чланове друштва с ограниченом одговорношћу који према ЗПД имају посебне дужности према друштву. То су члан са значајним учешћем у основном капиталу и контролни члан друштва.³⁰ Према ЗПД посебне дужности су дужност пажње, дужност избегавања сукоба интереса, дужност пријављивања послова и радњи у којима постоји лични интерес, дужност поштовања правила о забрани конкуренције и дужност чувања пословне тајне.³¹ За кршење сваке од наведених посебних дужности ЗПД предвиђа посебне санкције (накнада штете, пренос остварених

---

28 Olga Bogdanović, „Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću“, *Pravnik – Časopis za pravna i društvena pitanja*, br. 1/2013, 156.

29 *Ibid.*

30 Према ЗПД, чл. 62, ст. 3, значајно учешће у основном капиталу постоји ако једно лице, самостално или са другим лицима која са њим делују заједно, поседује више од 25% права гласа у друштву.

31 Према ЗПД, чл. 62, ст. 5 и 6, контрола подразумева право или могућност једног лица, самостално или са другим лицима која са њим заједнички делују, да врши контролни утицај на пословање другог лица путем учешћа у основном капиталу, уговора или права на именоване већине директора, односно чланова надзорног одбора. Сматра се да је одређено лице контролни члан друштва увек када то лице самостално или са повезаним лицима поседује већинско учешће у основном капиталу друштва.

користи на друштво, могућност искључења члана судском одлуком и сл.). Није, међутим, јасно у ком би то случају члан услед иступања могао да избегне примену било ког правила о поштовању посебних дужности према друштву.

III Иступање без потраживања накнаде за удео (иступање без навођења разлога)

Члан друштва може у свако доба иступити из друштва (осим у поменутих случајевима у којима иступање није допуштено), без навођења разлога за иступање, ако не захтева накнаду за свој удео.³² Дакле, уколико није реч о случајевима у којима иступање према ЗПД није допуштено, члан друштва који не захтева исплату накнаде за свој удео може слободно да иступи из друштва и без навођења оправданог разлога. Закон о привредним друштвима, међутим, не регулише поступак иступања из друштва у којем иступајући члан не захтева исплату накнаде. То у пракси може створити извесне проблеме. Уколико се аналогно примене правила о поступку иступања у случају навођења оправданог разлога и уз право на исплату накнаде за удео, могуће су различите правне ситуације. Уколико скупштина усвоји захтев за иступање, правни основ престанка својства члана биће скупштинска одлука. Уколико се скупштина друштва не изјасни о захтеву у законом предвиђеном року или одбије такав захтев члана, њему остаје да поднесе тужбу против друштва ради иступања из друштва. У том случају правни основ престанка својства члана је правноснажна судска одлука о иступању члана из друштва. Сматрамо да би било боље да је ЗПД предвидео да се у случају иступања без навођења оправданог разлога и без права на исплату накнаде примене правила о отказу чланског односа која су регулисана код ортачког друштва, али без примене норми о праву на исплату накнаде ортаку који иступа.³³

IV Иступање уз право на накнаду за удео (иступање из оправданих разлога)

Закон о привредним друштвима разликује иступање из оправданог разлога без одлуке суда тј. на основу скупштинске одлуке и иступање из оправданог разлога на основу одлуке суда. Ипак, пре анализе оба поступка иступања, треба се осврнути на питање када постоји оправдан разлог за иступање из друштва.

---

32 ЗПД, чл. 187, ст. 1.

33 Вид. ЗПД, чл. 121.

1. Шта се сматра оправданим (важним) разлогом за иступање из друштва?

Закон о привредним друштвима примерично наводи разлоге у којима постоји оправдан разлог за иступање. То проистиче из језичке одреднице да „оправдан разлог за иступање нарочито постоји...“. Оправдани разлог за иступање члана из друштва постоји нарочито ако му један или више осталих чланова или друштво својим радњама или пропуштањем проузрокује штету, или ако је очигледно да ће таква штета, према редовном току ствари, наступити, ако је у значајној мери онемогућен да остварује своја права у друштву или ако му друштво намеће несразмерне обавезе.³⁴ С обзиром на то да је реч о примеричном набрајању није искључена могућност да члан заснива свој захтев за иступање и на неком другом оправданом разлогу који није наведен у законском „каталогу“ разлога, па чак и када такав разлог није наведен ни у оснивачком акту. Разлика је, међутим, у томе што суд не би смео да цени оправданост оних разлога који су наведени у закону или оснивачком акту. Он треба само да утврди њихово постојање. Дакле, суд не оцењује, да ли су они по себи („*per se*“) оправдани. Другачије тумачење законске норме би, према нашем мишљењу, било противно њеној садржини и смислу, а у крајњем би водило закључку да би суд могао и неки од законом предвиђених оправданих разлога оценити неоправданим, што би било супротно намери законописца.³⁵

Поред наведених разлога, оснивачким актом могу се предвидети и други оправдани разлози за иступање члана из друштва, као и прописати поступак иступања и начин одређивања накнаде члану друштва који иступа.³⁶ Суд, такође не може да цени да ли су разлози наведени у оснивачком акту оправдани, већ само да ли су се они остварили.

Само у случају када се захтев за иступањем заснива на неком неименованом разлогу, суд може да врши оцену његове оправданости. Дакле, разликују се законски разлози, разлози предвиђени оснивачким актом и остали тзв. неименовани разлози.

У појединим државама, међутим, (нпр. СР Немачкој, Аустрији, Швајцарској) институт иступања члана из друштва није законски регули-

34 ЗПД, чл. 188, ст. 2

35 Вид. Стеван Шогоров, „Разлози искључења члана из друштва с ограниченом одговорношћу одлуком суда“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2012, 66-67.

36 ЗПД, чл. 188, ст. 3.

сан. Разлог за тако нешто вероватно се заснива на чињеници што је законском нормом врло тешко чак и примерично утврдити оправдане разлоге за иступање. Тешко је формулисати на општи начин шта се сматра оправданим разлогом за иступање, а да он буде опште прихватљив и примењив на сва друштва с ограниченом одговорношћу. Тај задатак је остављен судској пракси која у сваком конкретном случају „вагајући“ интересе друштва и члана који иступа, треба да утврди постојање важног разлога (нем. *wichtige Grund*, енгл. *Substantial basis*). Без обзира на различитост термина, нема сумње да би „оправдан“ разлог у нашем праву такође морао бити у суштини „важан“,³⁷ будући да је иступање члана из друштва једна изузетна ситуација. У раду ћемо даље користити термин „оправдан разлог“ јер је реч о тренутно важећој законској терминологији.

Сумирајући донете судске пресуде о иступању из друштва из упоредне судске праксе оправдан разлог може проистећи из три извора. Први се односи на личне разлоге члана који иступа (нпр. екстремна финансијска потреба, пресељење у иностранство, дуга и тешка болест и др.). Други се односи на понашање осталих чланова друштва (нпр. поступање противно интересима друштва од стране тзв. власничке већине или непрестани сукоби са осталим члановима у вези са пословањем друштва). Трећи се односи на само пословање друштва (неоправдана и дугорочна неисплата добити³⁸ или промена сврхе пословања због којег је друштво основано). Дакле, у недостатку релевантних законских одредби право на иступање из друштва базира се на општем принципу савесности и поштења и поступању у доброј вери. Узимајући у обзир дугорочно заснован члански однос појединац треба да има право да такав однос прекине уколико су се околности због којих је ушао у тај однос трајно и негативно промениле, те му даљи останак у друштву постане неподношљив.³⁹ Такође, важно је и да за разрешење конфликта између члана који иступа с једне стране и друштва и, или осталих чланова са друге стране, члану који иступа није на располагању неко друго правно средство.⁴⁰

---

37 Вид. С. Шороров, 67.

38 Welf Müller, Burkhard Hense, *Beck'sches Handbuch der GmbHg – Gesellschaftsrecht – Steuerrecht*, München, 1995, 803.

39 Вид. Hugh T. Scogin, „Withdrawal and Expulsion in Germany: A Comparative Perspective on the Close Corporation Problem“, *Michigan Journal of International Law*, Vol. 15, 1993, 155.

40 Thomas Reiser, *Recht der Kapitalgesellschaften – Ein Handbuch für Praxis und Wissenschaft*, 2. Auflage, München, Vahlen, 1992, 360.

а) Законски разлози за иступање**1) Проузроковање штете члану друштва**

Први законски оправдан разлог за иступање члана из друштва постоји уколико члану који захтева да иступи један или више осталих чланова или друштво својим радњама или пропуштањем проузрокују штету, или ако је очигледно да ће таква штета, према редовном току ствари наступити.⁴¹ Дакле, члан има право да захтева да иступи из друштва уколико му је од стране осталих чланова (једног или више њих) или друштва проузрокована штета или уколико је очигледно да би таква штета према редовном току ствари наступила.

Према општим правилима одштетног права, неопходно је да се у сваком конкретном случају утврди да ли постоји узрочна веза између радњи или пропуста штетника и проузроковања штете. Ипак, треба истаћи да проузроковање штете мора бити у вези са пословањем друштва, а не да је штета проистекла из личног односа неког од чланова и члана који иступа.⁴² Ово због тога што је реч о иступању из друштва тј. односу између члана и друштва, а не о раскиду уговорног односа између члана који иступа и чланова који су му проузроковали штету.⁴³

Такође, треба имати у виду да члан који иступа мора да докаже да је њему непосредно причињена штета или да је очигледно да таква штета према редовном року ствари може да наступи. Често је тешко доказати да је члану непосредно причињена штета. Није довољно да је услед радњи чланова или нпр. лица које имају посебне дужности према друштву (нпр. директора) штета проузрокована само друштву. У том случају, члан под одређеним условима има на располагању тзв деривативну тужбу.⁴⁴

Закон не прецизира обим штете, па би стриктно тумачење законске норме морало водити закључку да је свака штета, а не само нпр. „већа штета“, „значајна штета“, „осетна штета“ и слично, довољан разлог за иступање члана. Такође, за разлику од искључења члана из друштва где је одређено да члан може бити искључен уколико друштву или осталим

41 Вид. ЗПД, чл. 188, ст. 2.

42 Слично становиште је изражено и у једној судској пресуди која се додуше односи на искључење члана из друштва. „Само оне обавезе утврђене уговором о оснивању или накнадно преузете обавезе које се односе на друштво или на друге чланове поводом пословања друштва, могу довести до искључења члана, ако их члан не извршава, а не и обавезе из међусобног пословања чланова које се не односе на заједничко предузеће.“ Пж 2125/99 од 17.10.2003. године.

43 Вид. ЗПД, чл. 196, ст. 1, тач. 1.

44 Вид. ЗПД, чл. 79.

члановима намерно или грубом непажњом причини штету, законописац код норми о иступању не регулише питање степена кривице за проузроковање штете, па се може извести закључак да је довољно да је штета члану проузрокована и обичном непажњом. Овакво решење, међутим, није без мана, јер обухвата и незнатне, маргиналне штете које су члану причинене чак и обичном непажњом.

Иако ЗПД не садржи норму о томе да је неопходно да је члану проузрокована значајна штета, сматрамо да је неопходно да није реч о тзв. „безначајној штети“. Суштина института иступања из оправданог разлога је у томе да је услед радњи или пропуста чланова или друштва члану који иступа проузрокована таква штета која му наставак чланског односа у друштву чини даље неподношљивим, те да би услед тога даљи „парнерски однос“ са осталим члановима друштва услед промењених околности постао неприхватљив.⁴⁵ Уосталом, и у оквиру другог законског разлога за иступање, члан има право да иступи само уколико је у значајној мери онемогућен у остваривању својих права у друштву. У складу са тим сматрамо да оправдан разлог за иступање постоји само уколико је члану проузрокована значајнија штета или уколико је очигледно да ће таква штета према редовном току ствари наступити.

Поред наведеног, треба имати у виду поједине проблеме који могу да настану у пракси. Наиме, питање да ли је штета настала је правно питање. Стога је исто могуће утврдити само као претходно правно питање у парници о иступању или у посебној парници за накнаду штете уколико ју је члан већ покренуо. Уколико посебна парница због накнаде штете од члана који жели да иступи није покренута, а он свој захтев за иступањем из друштва заснива управо на штети основано се може поставити питање постојања правног интереса за вођење поступка за иступање.⁴⁶ С друге стране, уколико члан друштва разлог за иступање покуша да докаже у претходном парничном поступку могу настати други проблеми. Наиме, уколико би успео са својим тужбеним захтевом за накнаду штете и уколико би му друштво или остали чланови надокнадили штету, у евентуалном накнадном поступку за иступање друштво би могло да истакне приговор да разлог за иступање више не постоји јер је штета санирана.⁴⁷

---

45 Вид. Hugh T. Scogin, 160.

46 Mićo Ljubenko, *Istupanje člana iz društva - Poslediplomski doktorski studij – Seminarski rad (Pravo društava)*, Pravni fakultet u Zagrebu, lipanj, 2012, 8.

47 *Ibid.*

Коначно, треба истаћи да оштећени којем је проузрокована штета првенствено има право на накнаду штете. Вођењем судског поступка за иступање из друштва члан, међутим, не истиче захтев за накнаду штете, већ захтев за иступање уз исплату накнаде за удео, што нема никакве везе са накнадом штете. У прилог томе говори и императивна одредба ЗПД према којој члану који је из друштва иступио из оправданих разлога припада и право на накнаду штете коју је евентуално претрпео чињењем или нечињењем друштва, али које може остварити тужбом код надлежног суда искључиво у посебној парници.⁴⁸ Дакле, у парници у којој се одлучује о иступању, он нема право да истакне одштетни захтев према друштву.

2) Немогућност остваривања чланских права

Други законски оправдан разлог за иступање члана из друштва је ситуација у којој је члан у значајној мери онемогућен да остварује своја права у друштву.

Да би постојао оправдан разлог за иступање неопходно је да је члан у значајној мери онемогућен да остварује своја права у друштву, независно од тога да ли је реч о управљачким или имовинским правима. У пракси су то углавном случајеви везани за повреду права гласа, права на информисање, права на исплату добити након доношења одлуке о расподели добити и права на приоритетан упис улога у случају повећања основног капитала друштва новим улозима. Треба имати у виду да понекад долази до кумулирања два оправдана разлога за иступање, као што је онемогућавање вршења чланских права и истовремено проузроковање непосредне штете члану друштва. Кршење имовинских права члана друштва, по правилу, је повезано са наступањем штете. С друге стране, кршење управљачких права своди се на тзв. значајно онемогућавање члана друштва да врши било какав утицај да доношење пословних одлука у друштву.

Ипак, у вези са тим поставља се питање да ли се ради о спречавању члана да своја права остварује на законом утврђен начин или се ради о пословној врсти спречености члана да користи чланска права. У овом другом домену треба бити посебно обазрив. Друштво с ограниченом одговорношћу је друштво капитала у коме се „корпоративна моћ“ чланова, по правилу, мери процентуалним учешћем у основном капиталу друштва. У том смислу, чињеница што је неки „мањински члан“ онемогућен

---

48 Вид. ЗПД, чл. 193, ст. 2.

да кроз вршење права гласа оствари већи утицај на доношење појединих одлука још није довољан разлог који би говорио у прилог томе да је онемогућен у вршењу својих права. Стога сматрамо да је оправдан разлог за иступање само спреченост члана да остварује своја права у складу са законом или оснивачким актом. Уколико би се ипак прихватило да је довољно да је члан спречен да врши своја права у пословне сврхе, било би нужно да се утврди постојање одређених чињеница. Прво, да ли се тзв. „већина“ приликом доношења одлука водила пословним интересима друштва и поступала са пажњом доброг привредника. Уколико је то случај, недостатак корпоративне моћи мањинског члана не може бити оправдан разлог за иступање из друштва. И друго, да ли је члан који жели да иступи стварно лишен могућности да „изађе“ из друштва на други начин (на пример, продајом удела).

Конечно, с обзиром на то да је иступање из друштва једна изузетна ситуација суд приликом оцене постојања оправданог разлога треба да води рачуна и о томе да ли члан има неко друго законско правно средство на располагању којим може да заштити своје интересе (нпр. подношење тужбе за побијање одлуке скупштине друштва, подношење индивидуалне тужбе против друштва или лица која имају посебне дужности у друштву, подношење тужбе против другог члана друштва ради накнаде штете и сл.), а да при томе након употребе тих правних средстава његовостанак у друштву за њега и даље остане прихватљив тј. подношљив.⁴⁹

У сваком случају члан не сме да злоупотреби своје право на иступање. Суд у сваком конкретном случају треба да цени постојање оправданог разлога, те да „извага“ и да направи баланс између интереса члана за иступањем и интереса друштва за даљим „преживљавањем“ у правном промету.

3) Наметање несразмерних обавеза члану друштва

Трећи законски оправдан разлог за иступање члана из друштва је ситуација у којој се члану друштва намећу несразмерне обавезе. Овај трећи и последњи разлог за иступање је нејасан и практично непримењив. Није јасно како би друштво тј. орган друштва (нпр. скупштина, надзорни одбор или директор) члану уопште могао да наметне било какву правно ваљану обавезу.⁵⁰ Уколико члан не изврши неку обавезу (нпр. обавезу

49 Вид. Н.Т. Scogin, 160.

50 Према ЗПД, чл. 178, ст. 4-5, „одлука скупштине којом се утврђује обавеза на додатне уплате доноси се једногласно, осим ако је оснивачким актом за доношење те одлуке предвиђена друга већина.

уплате улога или обавезу вршења додатних уплата) коју је сам преузео, па друштво захтева извршење такве обавезе тада се неће сматрати да је таква обавеза несразмерна. Уколико пак било који орган друштва пред члана постави правно неоснован захтев, члан увек такав захтев може да обиче и друштво свакако такав захтев не може принудно да изврши. Једноставно, не постоји правна могућност да било који орган друштва члану намеће било какве правно ваљане обавезе, па и било каква несразмерност отпада. Уосталом, термин „наметање“ уопште није својствен правној терминологији.

б) Разлози предвиђени оснивачким актом

Поред наведених законских разлога, оснивачким актом могу се предвидети и други оправдани разлози за иступање члана из друштва, као и прописати поступак иступања и начин одређивања накнаде члану друштва који иступа (ЗПД, чл. 188, ст. 3). С обзиром на то да постоје слабости у вези са примерично наведеним законским разлозима за иступање из друштва, могуће је да се у оснивачком акту унапред предвиде прецизнији оправдани разлози за иступање. Такве одредбе у оснивачком акту треба да служе остваривању пословних интереса друштва и чланова. На пример, оснивачким актом се може одредити право члана који поседује мање од 34% удела⁵¹ да иступи из друштва уколико на скупштини друштва не буде донета одлука о расподели добити (за једну или више пословних година). Такав члан свакако тешко може да утиче на доношење пословних одлука у друштву и често му је интерес останка у друштву ве-

---

Ако је оснивачким актом предвиђено да се одлука доноси и другом већином, та одлука обавезује само чланове који су за њу гласали.“ Јасно је дакле да члану супротно његовој вољи не може бити наметнута обавеза вршења додатних уплата. Даље, иако ЗПД не садржи директну норму о томе да је забрањено члану наметнути обавезу уношења нових улога, поред оне обавезе коју је сам преузео, из дикције одредбе ЗПД, чл. 46, проистиче да се члану не може наметнути обавеза уплате односно уношења улога, већ да он може искључиво сам да је преузме. „Лица која су оснивачким актом или на други начин преузела обавезу да уплате односно унесу у друштво одређени улог одговарају друштву за извршење те обавезе и у обавези су да накнаде штету која му је проузрокована пропуштањем или кашњењем извршења те обавезе“

- 51 Процентуално учешће које је мање од 34% удела у основном капиталу друштва с ограниченом одговорношћу, по правилу, без договора са другим чланом или члановима друштва или другачијег прописивања већине за доношење појединих одлука, члана који има мање од 34% удела, на пример, спречава да утиче на доношење одлуке о расподели добити. Наиме, према ЗПД, чл. 211, ст. 2, тач. 4 одлука о расподели добити доноси се двотрећинском већином од укупног броја гласова свих чланова што је практично 66,6% гласова, осим ако у оснивачком акту није прописана нека друга већина.

зан искључиво за учешће у расподели добити. Затим, пример навођења оправданог разлога за иступање у оснивачком акту је и случај у којем члан који има мање од 34% удела и гласа против одлуке о измени оснивачког акта има право да иступи из друштва. Такође, поједини разлози могу бити прописани у вези са личним разлозима члана, као нпр. тешка болест, пресељење у иностранство и слично.

Прописивање других оправданих разлога у оснивачком акту није спорно. Ипак, спорна је одредба ЗПД која предвиђа могућност да се у оснивачком акту пропише и поступак иступања из оправданог разлога. Ово зато што су одредбе ЗПД у вези са поступком за иступање из оправданог разлога императивног карактера, па није јасно да ли би се тај поступак уопште на правно ваљан начин могао другачије уредити.

Конечно, у оснивачком акту је могуће да се утврди и начин одређивања накнаде члану који иступа. На пример, могуће је да се утврди метод процене који ће се користити приликом процене вредности удела за који се исплаћује накнада члану који иступа.

V Поступак иступања из друштва

1. Иступање из оправданог разлога без одлуке суда

Ако члан жели да оствари право на накнаду за удео у случају иступања неопходно је да за то има оправдане разлоге. Оснивачким актом не може се унапред искључити право члана друштва да захтева иступање из друштва из оправданог разлога, нити се члан друштва тог права може унапред одрећи.⁵²

Члан друштва који жели да иступи из друштва из оправданих разлога дужан је да о томе достави писани захтев друштву, о којем одлучује скупштина.⁵³ Обавезна садржина захтева предвиђена је ЗПД. Захтев садржи нарочито разлоге иступања, износ који се захтева од друштва на име накнаде за удео и рок у коме се захтева исплата накнаде за удео, осим ако је тај рок одређен оснивачким актом.⁵⁴ Члан друштва може захтевом за иступање из оправданог разлога да тражи да друштво пружи обезбеђење за исплату накнаде за његов удео установљавањем залогe на сопственом уделу који ће друштво стећи ако прихвати његов захтев за иступање из друштва, у складу са законом који уређује залогу на покретним стварима

---

52 Вид. ЗПД, чл. 188, ст. 4.

53 ЗПД, чл. 189, ст. 1.

54 ЗПД, чл. 189, ст. 2.

уписаним у регистар.⁵⁵ Члан друштва који подноси захтев за иступање уз тражење обезбеђења, дужан је да нацрт уговора о залози чије закључење предлаже достави друштву у прилогу захтева за иступање из друштва.⁵⁶

Скупштина је дужна да донесе одлуку о захтеву у року од 60 дана од дана пријема и да у истом року о томе обавести члана друштва који иступа.⁵⁷ Скупштина може само да усвоји или да одбије захтев у целини,⁵⁸ а ако је поднет захтев за иступање уз тражење горе поменутог обезбеђења, у случају усвајања захтева скупштина мора да одобри и закључење предложеног уговора о залози у корист члана који иступа или да, уз сагласност члана друштва који иступа, пружи друго одговарајуће обезбеђење.⁵⁹ Одлука о захтеву доноси се обичном већином гласова свих чланова друштва, осим ако је оснивачким актом предвиђена већа већина.⁶⁰ Члану о чијем се захтеву за иступање одлучује искључено је право гласа.⁶¹ Дакле, делимично усвајање захтева није могуће. Одлука са таквом садржином сматра се одлуком о одбијању захтева

Уколико скупштина усвоји захтев члана у целини, правни основ за брисање члана из регистра је одлука скупштине друштва о усвајању захтева. Одлука о усвајању захтева производи правно дејство даном доношења, али члански статус формално престаје даном брисања члана из регистра Агенције за привредне регистре.

Ако скупштина пропусти да се изјасни у року од 60 дана од дана пријема захтева и да у истом року о томе обавести члана друштва који иступа, сматра се да је захтев усвојен у целини.⁶² Овакво решење сматрамо добрим јер је члан који иступа из друштва, по правилу, онај који има мали утицај на доношење корпоративних одлука и формирање кворума за заседање скупштине. Стога је у интересу члана који захтева да иступи из друштва да се та правна ситуација што пре разреши.

Ова одредба је, међутим, контрадикторна у односу на одредбу ЗПД, чл. 192, ст. 1 према којој и у том случају, као и када му је захтев од-

---

55 ЗПД, чл. 190, ст. 1.

56 ЗПД, чл. 190, ст. 2.

57 ЗПД, 189, ст. 3.

58 ЗПД, 189, ст. 4.

59 ЗПД, чл. 190, ст. 3.

60 ЗПД, чл. 189, ст. 5.

61 ЗПД, чл. 214, ст. 1, тач. 2.

62 ЗПД, чл. 189, ст. 3.

бијен, члан мора да поднесе тужбу суду и да тражи престанак својства члана, тј. иступање из оправданог разлога.

Према нашем мишљењу, у случају да је скупштина пропустила да одлучи о захтеву, суд не треба да оцењује оправданост разлога (као у случају када је захтев одбијен), већ само да пресудом декларише (констатује) да је истеком рока за одлучивање о захтеву дошло до престанка чланског односа, јер му се захтев на основу законске претпоставке члана 189, ст. 3 ЗПД сматра усвојеним у целини. Практичан проблем, међутим, остаје у вези са питањем, да ли је суд у том случају уопште овлашћен да утврђује висину накнаде за удео. Уколико се примени норма о томе да је у случају пропуштања одлучивања о захтеву, исти усвојен у целини, те да саржину захтева чини износ накнаде која се за удео захтева, онда би суд морао да члану досуди и исплату накнаде у складу садржином захтева који је упућен скупштини. У том смислу се овај случај вођења судског поступка разликује од оног у којем је захтев члана за иступањем одбијен од стране скупштине друштва.

Правноснажна пресуда која у овом случају, према нашем мишљењу, има само деклараторни карактер би подносиоцу захтева о којем није одлучено у преклузивном року, представљала само доказ пред регистратором да основ за престанак чланског односа постоји, те би на основу ње регистратор требало да изврши брисање члана из регистра.⁶³ Члански однос је, међутим, у том случају престао истеком законског рока за изјашњавање о захтеву, а не даном правноснажности пресуде о иступању. Тренутак престанка чланског односа је од значаја и због утврђивања тренутка од којег је друштво пало у доцњу у вези са исплатом накнаде, а што је од значаја за правилан обрачун законске затезне камате.

Удео члана друштва који је иступио из друштва постаје сопствени удео друштва.⁶⁴ Иступање члана из друштва и стицање сопственог удела региструју се у складу са Законом о регистрацији.⁶⁵

2. Иступање из оправданог разлога на основу одлуке суда

Ако скупштина одбије захтев за иступање члан друштва може тужбом надлежном суду против друштва захтевати престанак својства члана друштва због постојања оправданог разлога и исплату накнаде за свој

---

63 З. Арсић, В. Марјански, 202.

64 ЗПД, чл. 189, ст. 6.

65 ЗПД, чл. 189, ст. 7.

удео.⁶⁶ Тужба се може поднети у року од шест месеци од дана сазнања за разлог за иступање, а најкасније у року од три године од настанка разлога за иступање.⁶⁷ Уколико члан не поднесе тужбу у предвиђеном року наступа преклузија и члан губи право да иступи из друштва због истог основа и чињеничног стања.

Суд ће пресудом којом одређује престанак својства члана друштва одредити и да удео члана друштва који иступа постаје сопствени удео друштва, висину накнаде коју је друштво у обавези да исплати члану друштва који иступа, рок за исплату накнаде узимајући у обзир финансијску ситуацију друштва и очекиване приходе друштва у редовном току пословања, с тим што тај рок не може бити дужи од две године од дана правноснажности пресуде, осим ако је оснивачким актом предвиђен дужи рок, али не дужи од пет година.⁶⁸ Иако је у раду заузет критички став према појединим нормама закона које се односе на иступање члана из друштва, део одредбе који указује на то да суд приликом одређивања рока за исплату накнаде члану који иступа има треба да узме у обзир финансијску ситуацију друштва и очекиване приходе друштва у редовном току пословања сматрамо добром. Ово је квалитетан пример како се чак и законом може уредити да коначна судска одлука адекватно и флексибилно реши један сложен привредноправни однос.⁶⁹

Суд може утврдити и установљивање залогe у корист члана друштва који иступа на сопственом уделу друштва, ако је тужилац то захтевао и ако суд нађе да је то нужно и оправдано ради обезбеђења исплате накнаде.⁷⁰

Суд пресуду о иступању из друштва по наступању правноснажности доставља регистру привредних субјеката ради регистрације престанка својства члана и регистрације сопственог удела друштва.⁷¹ У овом случају члану друштва који је иступио престаје својство члана друштва даном регистрације престанка тог својства.⁷²

---

66 Вид. ЗПД, чл. 192, ст. 1.

67 ЗПД, чл. 192, ст. 7.

68 Вид. ЗПД, чл. 192, ст. 2 и 4.

69 М. Љубенко, 7.

70 Вид. ЗПД, чл. 192, ст. 2, тач. 4.

71 ЗПД, чл. 192, ст. 5.

72 ЗПД, чл. 192, ст. 6.

VI Исплата накнаде члану који је иступио из оправданог разлога и порескоправни третман исплате накнаде

Суд ће одредити накнаду према тржишној вредности удела члана друштва који иступа на дан подношења тужбе, али не мање од сразмерног дела вредности нето имовине друштва који одговара учешћу удела тог члана у основном капиталу друштва на дан подношења тужбе, осим ако је други начин одређивања те накнаде предвиђен оснивачким актом.⁷³ За разлику од акција којима се тргује на регулисаном тржишту (берзи) и код којих постоји законом одређен начин утврђивања њихове тржишне вредности,⁷⁴ удели друштва с ограниченом одговорношћу нису предмет берзанске трговине, па се утврђивање вредности удела врши проценом вредности привредног друштва. Стога тржишна вредност удела, по правилу, не постоји. Дакле, овај судски поступак изискује ангажовање вештака финансијско-економске струке који врши процену вредности имовине друштва. Утврђивањем вредности имовине друштва долази се до висине накнаде која члану који иступа треба да буде исплаћена, уз ограничење да накнада не може да буде мања од сразмерног дела вредности нето имовине друштва који одговара учешћу удела тог члана у основном капиталу друштва на дан подношења тужбе, осим ако је други начин одређивања те накнаде предвиђен оснивачким актом. То је у суштини она вредност коју би члан остварио по основу права на учешће у подели ликвидационог остатка да је друштво на дан подношења тужбе престало да постоји.

Друштво може исплаћивати накнаду за удео члану друштва који је иступио из оправданог разлога (без или на основу судске одлуке) само из средстава резерви друштва које се могу користити за те намене и из средстава остварених продајом сопственог удела друштва стеченог иступањем тог члана друштва.⁷⁵ До потпуне исплате накнаде удела члану који је иступио из друштва, друштво не може делити добит својим члановима и дужно је да сву остварену добит распоређује у резерве за ту намену, као и да сва средства друштва из тих резерви користи искључиво за исплату те накнаде.⁷⁶

Ако друштво не исплати досуђену накнаду члану друштва који је иступио у року одређеном пресудом, члан друштва који је иступио може

---

73 ЗПД, чл. 192, ст. 3.

74 Вид. ЗПД, чл. 259.

75 ЗПД, чл. 191, ст. 1.

76 ЗПД, чл. 191, ст. 2.

да захтева принудно извршење само продајом сопственог удела који је друштво од њега стекло, а за исплату досуђене накнаде солидарно одговарају својом имовином и остали чланови друштва сразмерно својим уделима у основном капиталу друштва.⁷⁷ Ово је специфичан случај у којем чланови друштва с ограниченом одговорношћу који иначе не одговарају за обавезе друштва, осим у случају пробоја правне личности, могу да одговарају за тако насталу обавезу друштва. Овакву одредбу сматрамо целисходном, јер би друштво повлачењем и поништењем сопственог удела друштва тј. некадашњег удела члана који је иступио у евентуалном поступку смањења основног капитала могло да осујети намирење члана друштва који је иступио.

Члану који је из друштва иступио из оправданих разлога припада и право на накнаду штете коју је евентуално претрпео чињењем или нечињењем друштва, које може остварити тужбом код надлежног суда у посебној парници.⁷⁸

Порескоправни аспект иступања и преноса удела уз накнаду се разликују. У случају преноса удела уз накнаду укључујући и пренос целокупног удела на друштво (сопствени удео) преносилац физичко лице је обвезник пореза на капитални добитак на разлику између набавне и продајне цене удела,⁷⁹ док правном лицу преносиоцу остварен капитални добитак на разлику између набавне и продајне цене удела улази у опорезиву добит по основу пореза на добит правних лица.⁸⁰ С друге стране, у случају иступања из друштва, члан који иступа није обвезник пореза на капитални добитак јер није реч о преносу удела по основу закљученог правног посла. Ипак, мишљења смо да се, иако о томе нема директне законске одредбе, могу применити правила о порезу на приход од капитала, као и у случају оствареног права на ликвидациони или стечајни оста-

77 ЗПД, чл. 193, ст. 3.

78 ЗПД, чл. 193, ст. 2.

79 Вид. Закон о порезу на доходак грађана (*Сл. гласник РС*, бр. 24/2001, 80/2002-др. закон, 135/2004, 62/2006-испр., 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011 – одлука УС, 7/2012, 93/2012, 114/2012 – одлука УС, 8/2013, 47/2013, 48/2013, 108/2013, 6/2014, 57/2014, 68/2014 – др. закон, 5/2015, 112/2015, 5/2016), чл. 72, ст. 1, тач. 3. Изузетак од опорезивања од пореза на капитални добитак постоји уколико је члан који је физичко лице власник удела у непрекидном временском периоду од 10 година. Вид. Закон о порезу на доходак грађана, чл. 72а, ст. 1, тач. 5 и ст. 2-3.

80 Вид. Закон о порезу на добит правних лица (*Службени гласник РС*, бр. 25/2001, 80/2002 – др. закон, 80/2002, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014 – др. закон, 142/2014, 91/2015 – аутентично тумачење, 112/2015), чл. 27, ст. 3 и чл. 30, ст. 1.

так у поступку ликвидације или стечаја. Овде би пореску основицу чинио примљен износ накнаде за удео који превазилази износ вредности уложеног капитала.⁸¹ Овакав став заснивамо на чињеници што ће члану који иступа у суштини припасти она накнада за удео тј. вредност коју би члан остварио по основу права на учешће у расподели ликвидационог остатка да је друштво на дан подношења тужбе за иступање престало да постоји. Иако нема директне законске одредбе о опорезивању прихода од капитала у случају иступања члана из друштва, применом начела фактицитета према којем се пореске чињенице утврђују према њиховој економској суштини, пореска управа има основ за аналогну примену одредби о порезу на приход од капитала и у овом случају.⁸²

Vladimir MARJANSKI, PhD

Associate Professor at the Faculty of Law University of Novi Sad

EXIT OF A MEMBER FROM A LIMITED LIABILITY COMPANY

Summary

The paper analyses all relevant issues with regards exit of a member from a limited liability company. In contrast to the expulsion of a member, exit of a member of a company represents a mode of willful termination of his member status. Exit from the company signifies the member's intention to terminate his membership status in the company since he is not interested any more in continuing his "business activity" through the participation in the limited liability company. Unlike the previous version of the Law on Companies which provided for the possibility of an exit from a company in accordance with the instrument of incorporation or the contract between the members, an exit in the breach of the instrument of incorporation or the contract and an exit based on

---

81 Вид. Закон о порезу на добит правних лица, чл. 35 и Закон о порезу на доходак грађана чл. 61, ст. 2.

82 Вид. Закон о пореском поступку и пореској администрацији (Службени гласник РС, бр. 80/2002, 84/2002 - исправка, 23/2003 - испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 61/07, 20/09, 72/09 - др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 - испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015 и 15/2016), чл. 9, ст. 1.

the court-order, the 2011 version of the Law on Companies envisages two legal regimes for the exit of a member. The first one regulates an exit of a member without claiming compensation for equity interest in which case he does not need to state a justified reason for the exit. The second one is applied in the instance the member claims compensation for his equity interest in which case the justified reason for the exit must be present. Within this second regime, the Law on Companies provides for the exit of a member based on the decision of the General Meeting of the company or the exit based on the court-order. The central part of the article is dedicated to the legal analysis of the existence of justified reasons for the exit of a member. The Law lists three examples of justified reasons for an exit. However, some of those reasons are difficult to apply or even entirely inapplicable in the practice. The problem can be solved by laying down more precise criteria for justified exit in the instrument of incorporation.

Key words: *limited liability company, exit of a member from the company, justified reasons, payment of the compensation for the equity interest.*